

KOLUMNI

Ilmastosiirtolaisuus on kasvava uhka kehittyvien maiden yhteiskuntarauhalle

Päivi Lujala 07.10.2020 12:00

Empatia ilmastosiirtolaisia kohtaan voi vahvistua, jos yhteisöillä on realistinen käsitys luonnonuhista ja niiden aiheuttamista kärsimyksistä, Päivi Lujala kirjoittaa.

Ihmiskunta on koko sen historian ajan ollut liikkeessä. Ihmiset ovat etsineet uusia mahdollisuuksia niin kaupungeissa kuin ulkomailla. Väkivalta, sodat ja orjakauppa ovat aiheuttaneet laajamittaista pakon sanelemaa siirtolaisuutta.

Maansisäinen ja kansainvälinen siirtolaisuus ja pakolaisuus eivät siis ole mitään uutta.

Ilmastomuutoksen aiheuttama siirtolaisuus voi kuitenkin tulevaisuudessa olla vertaistaan vailla.

Ilmastomuutoksen vaikutukset voivat pakottaa jopa sadat miljoonat ihmiset jättämään kotinsa ja asuinseutunsa, kun sadot epäonnistuvat vuodesta toiseen, pyörremyrskyt tuhoavat omaisuutta ja vedenpinnan nousu valtaa alavat maat.

Esimerkiksi Bangladeshin hallitus odottaa, että joka seitsemäs bangladeshilainen joutuu siirtymään kotiseudultaan vuoteen 2050 mennessä ilmastomuutoksen seurauksena. Tämä on saman verran kuin Suomen, Norjan ja Ruotsin yhteenlaskettu asukasluku.

Päivi Lujala on Oulun yliopiston maantieteen professori ja Akatemiatutkija. Hän johtaa kyselytutkimuksen tehnyttä kansainvälistä tutkimusryhmää.

Bangladesh ei ole yksin, vaan elinolojen heikkeneminen voi laukaista muuttoliikkeen samanaikaisesti monessa kehittyvässä maassa niin Afrikassa, Aasiassa kuin Etelä-Amerikassa. Erona menneisyyteen on myös se, että huomattava osa ilmastosiiirtolaisista on uudelleensijoitettava pysyvästi – paluuta kotiseudulle ei ole.

Hallitsematon, nopea ja samanaikainen ilmastosiiirtolaisuus voi vaikuttaa kielteisesti siihen, kuinka siirtolaiset hyväksyvät uusilla asuinalueilla.

"Ilmastosiiirtolaisuus voi aiheuttaa vakavia häiriöitä ja epävakautta."

Syrjiminen ja syrjäytyminen voivat lisääntyä, ja pahimmillaan laajamittainen ilmastosiiirtolaisuus voi aiheuttaa vakavia häiriöitä ja epävakautta, jos siirtymään joutuneiden ja vastaanottavien yhteisöjen välille syntyy jännitteitä esimerkiksi kilpailtaessa niukoista resursseista kuten viljelymaasta, kasteluviedestä, työpaikoista tai terveys- ja koulutuspalveluista.

Hyväksymisen keskiössä ovat isäntäyhteisöiden jäsenet.

Ilmastosiiirtolaistutkimuksessa ilmiötä lähestytään kuitenkin pääsääntöisesti siirtolaiskeskeisesti. Tutkitaan, miksi, milloin ja minne ihmiset muuttavat ja miten heidän elinolojaan voidaan parantaa. Tutkimuksessa on unohdettu tarkastella, kuinka isäntäyhteisöiden käsitys ilmastosiiirtolaisista muodostuu ja kuinka tähän voidaan vaikuttaa.

Kansainvälinen tutkimusryhmämme suoritti kyselytutkimuksen Bangladeshin lounaisrannikon läheisyydessä. Ganges-joen suistossa sijaitsevan rannikon asukkaat ovat erityisen alttiita monille ilmastonmuutoksen aiheuttamille seurauksille kuten yhä tuhoisemmille pyörremyrskyille, lisääntyvälle maaperän suolaantumiselle ja voimakkaammille tulville sekä merenpinnan nousulle.

Kyselytutkimukseen osallistui yli 600 satunnaisvalittua henkilöä alueilta, jotka sijaitsevat rannikon tuntumassa ja joille rannikon asukkaiden oletetaan muuttavan elinolojen kaventuessa rannikolla. Vastaukset analysointiin määrällisiä tutkimusmenetelmiä käyttäen.

"Köyhimmät ja vähiten kouluja käyneet olivat selvästi positiivisempia ilmastosiiirtolaisia kohtaan."

Vaikka tutkimus osoitti, että halukkuuteen ottaa vastaa ilmastosiirtolaisia vaikutti vastaajien kotiyhteisön resurssit ja työllisyystilanne, asenteita ilmastosiirtolaisia kohtaan ei voitu pelkistää yksinkertaisiksi teorioiksi resurssi- ja työmarkkinakilpailusta: Vastaajien joukossa köyhimmät ja vähiten kouluja käyneet olivat selvästi positiivisempia ilmastosiirtolaisia kohtaan.

Kävi myös ilmi, että ihmiset, jotka lähtökohtaisesti luottavat muihin ihmisiin, suhtautuivat positiivisemmin ilmastosiirtolaisiin.

Sitä vastoin he, joiden mielestä ihmiset voivat itse vaikuttaa omaan kohtaloonsa olivat vähemmän suopeita, kuten olivat myös he, joiden mukaan jokaisen tulee vastata omista virheistään. Vastaajat, jotka asuivat lähimpänä rannikkoa, olivat selvästi myötämielisempiä ilmastomuutoksen seurauksia pakenevia ihmisiä kohtaan.

Voidaan siis pelkistetysti todeta, että ihmiset, jotka samastuvat ilmastosiirtolaisiin esimerkiksi köyhyyden kautta tai jotka itse asuvat lähempänä alueita, joilla ympäristön muutos on nopeinta, ovat muita valmiimpia ottamaan vastaan ilmastosiirtolaisia.

Tulokset viittaavat siihen, että isäntäyhteisöiden realistisempi käsitys luonnonuhista ja niiden aiheuttamista kärsimyksistä voivat vahvistaa niiden empatiaa ilmastosiirtolaisia kohtaan ja lisätä tukea siirtolaisille ja uudelleensijoittamisohjelmille. Vetoaminen inhimillisiin arvoihin ja ilmastosiirtolaisten rajallisiin vaihtoehtoihin voivat myös vaikuttaa positiivisesti ihmisten asenteisiin.

Pelko on inhimillistä, ja niin on myös omien elinolojen ja yhteisöjen puolustaminen.

Kansainvälisen ja kansallisen ilmastosiirtolaispolitiikan kannalta on tärkeää tietää, miten isäntäyhteisöiden jäsenet saadaan ilmastosiirtolaisten puolelle.

Päivi Lujala